

عنوان و نام پدیدآور: برای فرزندانمان چگونه الگو باشیم؟/
گردآورنده معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی.

مشخصات نشر: مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱.

فروست: رهنما

شابک: 978-600-6543-92-5

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه .

موضوع: والدین و کودک-- جنبه‌های اخلاقی

موضوع: تربیت خانوادگی (اسلام)

موضوع: کودکان -- روابط با دیگران

موضوع: آموزش و پرورش کودکان

موضوع: رفتار والدین

شناسه افزوده: آستان قدس رضوی. معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

رده بندی کنگره: HQ۷۵۵/۱۳۹۱۸۵ ۳۷ب/

رده بندی دیویی: ۸۷۴/۳۰۶

شماره کتابشناسی ملی: ۲۸۶۹۶۸۴

۲۴ → برای فرزندانمان چگونه الگو باشیم؟

نویسنده: علی قائمی

آستان قدس رضوی

چاپ هشتم: پاییز ۱۳۹۱ (ویرایش جدید)

معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

نشانی: حرم مطهر امام رضا (ع)، اداره پاسخ‌گویی به سؤالات دینی

تلفن: ۰۵۱۱-۳۲۰۲۰۲۰۲۰ دورنگار: ۰۵۱۱-۲۲۴۰۶۰۲۰۲۰ rahnama@aqrazavi.org

به‌کوشش محمدحسین پورامینی

ویراستار: محمد مهدی باقری

طراح جلد: علی بیات

طراح لوگوی رهنما: مسعود نجابتی

﴿ رسیدن برای یافتن راه، خود، ارزش است...
و هر فرهنگی که به پرسشگری بها دهد
و زیباترین، دقیق‌ترین و ساده‌ترین پاسخ‌ها را پیشِ رو بگذارد،
گسترش و دوام خود را تضمین کرده است.
مهم، انتخاب بهترین راه است...
و **ره‌نما** گامی است در این مسیر.
همگام ما باشید و با طرح دیدگاه‌های رنگارنگتان، یاری‌مان کنید.

برای فرزندانمان چگونه الگو باشیم؟

پاسخ به پرسش‌های زیر انگیزه قلم‌زدن و انتشار این کتابچه است:

۱. الگو چیست و چه نقشی در تربیت فرزندان دارد؟
۲. یک الگو چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟
۳. در برابر الگوهای غلط چه باید کرد؟
۴. در زمینه ارائه الگوها به فرزندانمان چه نکاتی را باید توجه داشته باشیم؟

۱. ارائه الگو

ریشه بسیاری از ناسازگاریها و انحرافات و نیز کجروی های افراد در دوران بزرگسالی را باید ناشی از دوران کودکی و متأثر از روش غلط تربیتی والدین و مربیان دانست. رفتارهای ناصواب و اشتباهات مسؤولان تربیتی درس های بدی برای کودکان ما و سبب زحمت یک عمر برای آنهاست. جنبه هائی چون مهرورزی یا بی مهری ، خشونت یا لطف، بد زبانی و یا سخنگوئی والدین و مربیان از روی منطق و صواب در ساختن سرنوشت کودکان بی اثر نیست.

چه بسیارند افرادی که قربانی خطاهای والدین خویش هستند و از آنها راه انحراف و کجروی را آموخته اند و این امر بدان علت است که کودکان در دوران حیات خود رفتار آنان را الگو قرار می دهند و در رفتاری که از خود بروز می دهند به الگوها بیشتر تأسی دارند تا به قانون و مقررات. مقاومت ها ، جوانمردی ها و سخت سری ها در برابر دشواری های زندگی را از روش والدین خود می آموزند نه از دستورات اخلاقی و قانونی آنها.

۲. الگو و اهمیت آن

منظور ما از الگو؛ نمونه ای است که در برابر چشمان قرار دارد و آدمی بدون استفاده از لغات و کلمات از او چیز می آموزد و یا می توان گفت الگو عبارتست از قاعده و دستوری مجسم ولی غیر مستقیم که آدمی آگاهانه و یا ناخود آگاه از آن تقلید می کند .

طفل در آغاز زندگی همچون آینه ای است که در برابر اشخاص ، پدیده ها ، موجودات و

حتی اشیاء قرار می گیرد . بی شک هر آن چه را که در روبروی اوست ، منعکس می سازد و بعدها در سایه رشد فکر و عقل و یافتن تجارب برای او حق انتخاب پیدا می شود.

براین اساس نقش الگوئی برای افراد فوق العاده مهم و حیاتی است. والدین و مربیان به عنوان الگوهای اساسی زندگی کودک، همه کارها و رفتارهای شان برای طفل سند است. نظر به چنین اهمیتی است که در تربیت اسلامی به این امر توصیه بسیار شده و از مربیان خواسته شده که در جنبه های اخلاقی و رفتاری خود کمال توجه را داشته باشند و یا در انتخاب الگو به اسوه های اسلامی، پیامبر و حضرات معصومین علیهم السلام توجه کنند. .

۳. نیاز کودک به الگو

کودک برای داشتن یک زندگی عادی و جمع پسند نیاز به الگو و عمل بر اساس آن دارد . او نیاز دارد که بفهمد چه باید بکند ، چه نوع رفتاری از خود بروز دهد ، در برابر امور و

دشواری ها چه موضع و راه حلی را در پیش گیرد و چگونه با امور مواجه شود .

از دیگر فواید الگوها آموزش سریع مسائل و انتقال مفاهیم و معرفی مصداق ها بگونه ای مستند و قابل فهم است. اگر بخواهیم مسأله ای را از روی نوشته و کتاب و یا از طریق داستان ها به کودک بیاموزیم راهی طولانی در پیش خواهیم داشت و فرصتی دراز مورد نیاز خواهد بود و تازه معلوم نیست در آنچه که خواستیم به کودک منتقل کنیم موفق باشیم در حالی که می توان همان مفاهیم و مصادیق را از راه الگو به زودی به طفل یاد داد .

در تربیت اسلامی برای انتقال سریع مسائل و نیز بی غلط بودن آن تکیه به ارائه الگو شده است آیاتی از قرآن مجید پیامبر را الگو معرفی می کند (و مردم را هدایت می نماید به او تاسی کنند). والدین و مربیان هم باید به عنوان نمونه های عالی تربیت قرآنی و الگوی مجسم تعالیم قرآن باشند تا کودکان در رفتار خود به آنها تاسی کنند .

۴. ویژگی های الگو

آنچه در تربیت باید مورد توجه باشد ویژگی های مورد نظر در مورد الگو می باشد . الگوهای تربیتی باید دارای صفات عالیّه و اخلاق سنجیده انسانی باشند، کمبودها و نارسائی های قابل رویتی نداشته باشند ، در تقوا ، در حسن خلق ، در معاشرت ، در شکیبایی به موقع ، در مقاومت به هنگام ، در تصمیم گیری و اعلام تصمیم ، در جدیت و اعمال اراده نمونه باشند.

هنگامی که الگوها نادرست باشند، عالی ترین قواعد و دستورات هم نمی توانند کودکان ناسازگار را اصلاح کنند. فی المثل زمانی که والدین سخت گیر و خشن ، تنبل و بد زبان و بد اخلاق و کینه جو باشند، چگونه خواهند توانست فرزندان خود را به مهرورزی و تلاش و گذشت و فداکاری دعوت کنند .

اگر والدین و مربیان بخواهند کودکان را با تربیت اسلامی بار آورند نخست باید ببینند اسلام چه رفتاری را می پسندد، چه اخلاق و روشی را می پذیرد، چه راه و رسمی را برای

زندگانی قبول دارد و آنگاه بکوشند همان صفات و ویژگی ها را بپذیرند و بدان عامل باشند و گرنه انتظار از کودکان بی مورد خواهد بود .

۵. جنبه الگویی والدین

والدین به عنوان نخستین مربیان کودک باید آنچنان رفتاری را از خود بروز دهند که خواستار همان رفتار از وی هستند. اینکه به طفل بگوئیم تو کاری به کار من نداشته باش و خودت عامل به فلان رفتار باش، سخن درستی نیست. بلکه در امر تربیت، کودک باید رسماً رفتار مورد پسند را ببیند و بدان عامل باشد .

۶. دلایل مهم بودن رفتار والدین برای کودک :

۱. حالت همانندی و تقلید در انسان و بویژه در کودکان آنچنان نیرومند است که حتی

هیچ حیوانی در این قسمت شبیه انسان نیست. وجود این زمینه و حالت در فرد باعث می شود که همه رفتارها را مورد تقلید قرار دهد .

۲. زمینه کنجکاوی در انسان از همه حیوانات بیشتر است بگونه ای که دوست دارند از همه مسائل و اسرار سر در آورد به همین جهت دائماً درصدد جستجو و کشف است تا آنچه را که از دیگران می یابد به مرحله اجرا و عمل در آورند .

۳. وجود حالت قهرمان پرستی در انسان و مخصوصاً در کودکان قوی است. دوست دارند که عمل خود را با عمل یک قهرمان تطابق دهند و کارهائی فوق العاده همانند آنان از اینان سرزند آنچه را که می بینند و به نظرشان جالب می آید ؛ مثبت باشد یا منفی مورد عمل قرار می دهند .

۴. میل به شگفت آوردن و در سایه آن جلب نظر و محبت کردن در کودکان قوی است به ویژه از آن بابت که آنان فوق العاده نیازمند به کمک و همکاری با دیگران هستند و این

امر باعث می شود تا هر چه که فرد محبوب و مورد علاقه اش انجام می دهد او هم بدان تن دهد .

بر این اساس والدین و مربیان به عنوان افراد محبت کننده ، مقتدر ، قهرمان و مهربان ، مجریان قواعد و ضوابط در نظر کودک هستند . آنان هر عملی که در برابر دیدگان کنجکاو و مترصد او انجام دهند از نظر کودک دور نمی ماند و به واقع در برابر عمل خود مسئولیت دارند .

۷. مسئولیت شناسی والدین:

بر این اساس والدین در برابر عملکردهای خود بخصوص در حضور کودکان مسوولند و این مسئولیت در قبال خدا و جامعه هم مطرح است . ممکن است رفتاری از مربی سرزند که در کودک مؤثر افتد و با این کار ناسازگاری او را ریشه دارتر و بیشتر و یا آن را کمتر سازد . همان گونه که ذکر شد بسیاری از انحرافات و کجروی های افراد در سنین بزرگسالی ناشی

از رفتار غلط والدین در دوران کودکی آنهاست شک نیست که اگر این انحرافات موجب وارد آمدن لطمه ای بر کودک و یا بر جامعه شود والدین نیز در آن مسؤولیت دارند.

در جنبه بازسازی اطفال توجه به این نکته اهمیت دارد که تنبلی ، بی بند و باری، بی نظمی کودکان اصلاح نخواهد شد مگر آنگاه که خود راه نظم و انضباط را در پیش گیریم. تن پروری اطفال از میان نخواهد رفت مگر آنگاه که خود از این حالت بیرون آییم.

- آری والدین مسؤولند ، مسؤول بی نظمی های کودکان ، بد زبانی آنها ، عقده ها و ناسازگاری هایشان هستند . آنان چشم و زبان و گوش و دیگر اعضای خود را باید تحت کنترل در آورند و به این امر هم از نظر وظیفه عبادی که در برعهده شان هست و هم از نظر مسؤولیتی که در زمینه تربیت دارند توجه کنند.

۸. کودک و الگوهای غلط :

در بسیاری از موارد کودکان در خانه با الگوهای شایسته ای مواجهند ولی در مدرسه یا اجتماع یا احیاناً در خانه همسایگان و بستگان به الگوهایی بر می خورند که بد آموزی هایی دارند و یا شاهد رفتارهای ناصوابی می شوند که ناسازگاری شان را تشدید می کند. بدیهی است در چنین مواردی وظایف تربیتی والدین سنگین تر خواهد شد .

بر مسؤولان تربیتی کودک ضروری است که تا حدّ امکان کودک خود را از تماس و معاشرت با چنین افرادی بر حذر دارند. مثلاً با بیان نقاط ضعف آنها و عوارض معاشرت با اینان در حدود منطق و امکان شان به آنها تفهیم نمایند تا طفل با نظر طرد و لا اقل تردید به آنها بنگرد و رفتارشان را مورد پذیرش و عمل قرار ندهد .

این بد آموزی ها گاهی ممکن است از طریق وسایل ارتباط جمعی ، عکس ها ، پوسترها ، مجله ها ، روزنامه ها ، فیلم ها به کودک منتقل شود، به همین جهت باید این عوامل

تحت کنترل در آیند و نیز درگیریه‌های شخصی را باید از نظر کودک دور داشت تا موجب بد آموزی برای کودک نباشد و اگر چنین موردی ناآگاهانه پیش آمد باید آن را بگونه‌ای معقول توجیه کرد. در همه حال مراقبت‌ها باید متوجه این نکته باشد که کودک نسبت به آنچه که خوبست با نظر مثبت بنگرد و آنچه ناشایست است با نظر منفی.

۹. خطای مربیان

در زندگی روزانه برای هر کدام از ما به نسبتی اشتباهاتی پدید می‌آید و این امر گاهی در حضور کودکان واقع می‌گردد. این خطاست که اشتباه خود را در این مورد صواب قلمداد کنیم و برای حفظ جلال و ابهت خود بر سر خطای خود بایستیم و خلافاکاری‌های خود را در خانواده و یا در حضور کودکان مطرح و از آن ابراز غرور و شادمانی نمائیم. مصلحت تربیتی کودک ایجاب می‌کند که اگر والدین و مربیان هم در حضور او خطایی

را مرتکب شدند آن را به عهده گیرند و بدان اعتراف کنند تا هم کودک از آن درس درستی بگیرد و هم در یابد که علاوه بر این که خود خطا مهم است اعتراف بدان هم به همان اندازه و بلکه بیشتر اهمیت دارد .

والدینی که در حضور کودک با هم دعوا و نزاع داشته اند یا باید اعتراف کنند که عمل بدی را مرتکب شده اند و یا باید به کودکان تفهیم نمایند که این عمل به فلان علت انجام گرفته و چاره ای جز آن نداشته اند . به عبارت دیگر عمل خود را به گونه ای معقول توجیه نمایند در غیر این صورت امکان اصلاح و سازندگی برای کودک ایجاد نخواهد شد. بدیهی است که این امر نیاز به خود سازی برای مربیان دارد و آنها که عمری با این روش خو گرفته اند کمتر قادر به بازسازی کودکان خواهند شد .

از دیگر خطاها این است که گاهی خود، اشتباهی را مرتکب می شویم و به کودک می گوئیم تو چنین نباش مثلاً خود سیگار می کشیم و اعتراف می کنیم کار بدی انجام می دهیم و آن گاه

از کودکان می خواهیم که چنین نکنند در حالی که راه درست این است که اگر سیگار کشیدن را بد می دانیم خود نیز آن را ترک گوییم و این درس شهامت را به کودکان بدهیم .

۱۰. نکاتی درباره الگو

در زمینه عرضه و ارائه الگوها باید به نکاتی توجه داشت که مهم ترین آن ها بدین قرارند :

۱. والدین الگوی پاکی ، خلوص ، صفا ، عفت و یا ریا و فریب برای کودکانند . به هر گونه ای که باشند کودک از آنها تاثیر می پذیرد .
۲. روش زندگی هر کس باید براساس تعالیم مکتبی باشد که بدان عقیده دارد .
۳. امر و نهی های لفظی را با عمل توأم کنید تا بیشتر موثر افتد .
۴. زندگی را بدون تحریک های نابجا ، بدون اعمال خشم بی مورد بگذرانید ، به موقع تصمیم بگیرید ، به هنگام عمل کنید تا رفتار شما برای کودکانتان درسهای آموزنده ای باشد .

۵. نظم و دقت شما در امور، تسلطتان بر اعصاب، کنترل مداومتان در رفتار، سازنده است. به این مسأله توجه کنید.

۶. در همه حال فراموش نکنید که کودک شما آیینه تمام نمای وجودتان خواهد بود. از شما گاهی آن چنان تاثیر می گیرد که جداً همانند شما خواهد شد. برخی از روان شناسان مکتب رفتاری گویند تو اول کودک را بمن بنما بگویم تا که تو کیستی؟ و این حاکی از میزان تاثیر پذیری کودکان از والدین خویش است.

برگرفته از کتاب «تربیت و نوسازی کودکان»، دکتر علی قائمی.

نسخه دیجیتال رهنما

مرکز پخش: مشهد مقدس، نیش ورودی باب الجواد علیه السلام

فروشگاه عرضه محصولات رضوی

تلفن: ۰۵۱۱-۲۲۸۵۲۰۴

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.